

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 36.

Stockholm den 30 September 1909.

2:a årg.

Prenumerationspris:
1/4 år .. kr. 4: 50 | 1/2 år .. kr. 2: 50
3/4 .. .. " 3: 50 | 1/4 .. .. " 1: 25
Lösnummer 10 öre.
Prenumeration sker såväl i
landsorter som i Stockholm å
närmaste postanstalt eller bok-
handel.

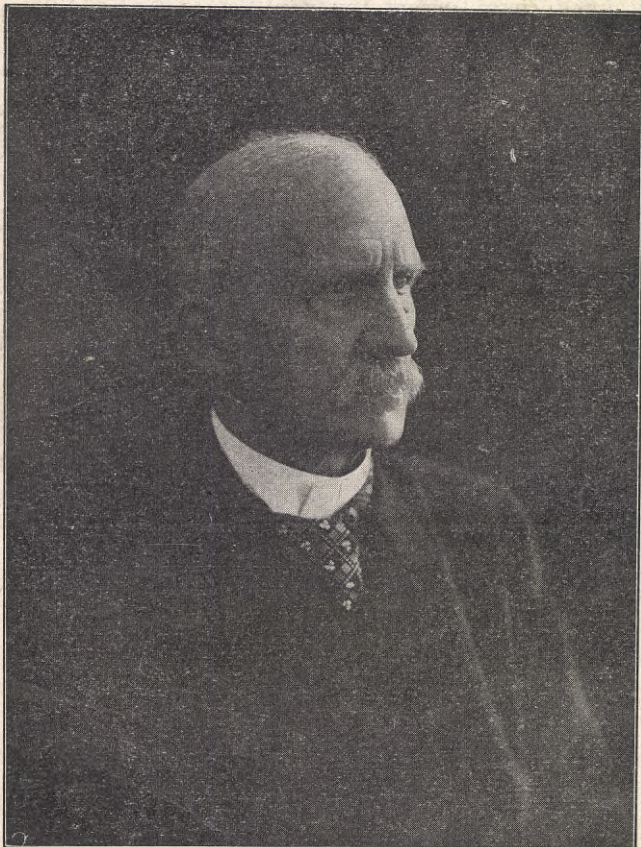
Redaktion:
Mästersamuelsgatan 51, en tr.
Telefoner:
Allm. 63 53. Riks- 122 85.
—
Utgifningstid hvarje torsdag.

Redaktör o. ansvarig utgivare:
ELLEN KLEMAN.
Mottagningstid:
Kl. 11—12.
—
Sthlm 1909, F. Englund's Boktr.

Expedition
och Annonskontor:
Mästersamuelsgatan 51, en tr.
—
Post- och telegrafadress:
DAGNY, Stockholm.

Annonspris:
15 öre per mm.
Enkel spaltbredd 50 mm.
Marginalannons under texten 15
mm:s höjd per gång 10: —
Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %
20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %.
Annons bör vara inlämnad
senast måndag f. m.

C. A. SJÖCRONA.

De förändringar i Första kammarens sammansättning som de nu försiggångna valen medfört, innebära en förlust, hvilken starkt berör de rösträttskrävande kvinnorna i vårt land. Då nämligen landshöfding C. A. Sjöcrona afgår som ledamot af riksdagens Första kammare. Landshöfding Sjöcrona har bevistat 1887—93 och 1901—09 års lagtima samt 1892 och 1905 års urtima riksdagar som representant för Skaraborgs län, samma län, hvars höfding han varit i tjugusju år, 1879—1906.

I landshöfding Sjöcrona förlorar kvinnorösträtten en af sina varmaste förkämpar i Första kammaren. Den första motion om politisk rösträtt för kvinnor, som sett dagen i Första kammaren, har herr Sjöcrona till upphofsman. Han motionerade nämligen år 1904 om politisk rösträtt för kommunalt röstberättigade kvinnor. 1906 följde ännu en motion af herr Sjöcrona i enahanda syfte. Då 1908 förslag om allmän rösträtt för män antagits som hvilande, motionerar herr Sjöcrona om rösträtt för kvinnor såsom ett tillägg till det hvilande förslaget. Såsom belysande för herr Sjöcronas ståndpunkt anföra vi följande ur motionen:

»Ingen kan väl på allvar förneka att kvinnorna böra deltaga i val af dem som skola stifta lagar

Promenadkläder och Kappor

Vår stora mellangenre rekommenderas.

Elegant smak! Solidt arbete! Förmånliga priser!

GUSTAF HOLMBLOMS KAPPAFFÄR, NORRMALMSTORG

lagar och pålägga skatter, gällande för kvinnor likaväl som för män.

Visserligen hade det varit önskligt, att politisk valrätt åtminstone till en början tillkommit endast kommunalt röstberättigade kvinnor. Men sedan numera antagits att hvila till grundlagsenlig behandling förslag om allmän rösträtt för man, utan någon som helst begränsning med afseende å lämplighet att utöfva sådan rätt, lärer väl icke gärna kunna ifrågasättas sådan inskränkning i afseende å kvinnor, om eljes påståendet att allmän rösträtt skall gälla i vårt land må anses innebära en sanning. Allmän rösträtt kan väl icke sägas vara införd, så länge mera än hälften af Sveriges folk är därifrån utesluten.»

Ställd inför den allmänna rösträttens faktum drager herr Sjöcrona således ut konsekvenserna äfven för kvinnornas vidkommande. Valbarhet för kvinnor vill han däremot åtminstone för närvarande icke vara med om. Äfven den som anser, att samma skäl som finnas för valrätten också gälla för valbarheten, måste ju förstå den uppfattning, som icke med ens vill ta ut steget fram mot den nyaste nya kvinnotypen, representanten i en riksförsamling. I den debatt om politisk rösträtt för kvinnor, som med anledning af herr Sjöcronas motion ägde rum i riksdagens Första kammare den 2 maj 1908, yttrade motionären:

»Jag har tillåtit mig säga, att denna fråga måste lösas, lösas snart. Hvarför detta? Jo därför att ett medgifvande af rösträtt för kvinnan alldeles icke är någon människens hyllningsgård utan endast och allenast ett uppfyllande af rättfärdighetens kraf. För 50 till 60 år sedan utgjorde de kvinnor som erlade skatt till stat och kommun ett försvinnande fåtal. Inom de s. k. bildade klasserna försörjde sig de kvinnor, som saknade förmögenhet eller underhåll af föräldrar, hufvudsakligen med illa aflönad sömnad, eller också arbetade de såsom privatlärarinnor. Arbetsklassens kvinnor voro väl till allra största delen sysselsatta i hemarbete eller i det med hemlifvet nära förenade jordbruket. Förhållandena äro numera helt annorlunda. Vi veta alla, att kvinnor i storartad omfattning användas i statens, kommunernas och enskilda bolags tjänst, och att de få alla erlægga skatt till stat och kommun lika väl som männen. De äro därför numera i samma mån som männen beroende af samhällslifvets verkningar, af samhällets lagar och författningar. Huru är det möjligt, att då så är förhållandet, neka kvinnorna rätten att deltaga i val af de ombud som hafva att pålägga skatterna och stifta lagarna? Mina herrar! En sådan vägran får icke längre vara möjlig, ty den vore orättfärdig, och all orättfärdighet bör, så snart ske kan, undanröjas. Huru kan man väl tala om, att vi nästa år skola här i landet införa allmän rösträtt, om mera än hälften af Sveriges medborgare skola vara från rösträtt uteslutna?»

Det som städse utgjort ledmotivet i herr Sjöcronas argumentering, alltifrån motionen af 1904 till närvarande stund, är rättfärdighetsmomentet i det kvinnliga rösträttskravet. Och hvar och en måste medgifva, att sakens rättvisa är den enda oryggliga grund, som vi kunna bygga på. De förmodade verkningarna på godt eller ondt ur partipolitisk eller allmän social synpunkt kunna icke hvarken af vänner eller motståndare brukas som verksamma och rättmätiga vapen i striden.

Måhända spörjer någon efter de inre motiv, som kommit landshöfding Sjöcrona att upptaga arbetet för kvinnans medborgarrätt. För en reform som ännu ofta mötes med likgiltighet eller motstånd till och med af dem, hvars hela åskådning borde leda till bestämdt partitagande för kvinnans medborgarrätt som ett alldeles nödvändigt korollarium. Någon längre psykologisk utredning — för hvilken de nödvändiga förutsättningarna här felas — torde icke behövas för att gifva svar på frågan. Förklaringsgrunden är säkerligen tillräckligt angifven därmed, att man i landshöfding Sjöcrona lär känna en äkta representant för den personlighetens adel, som i tanke och handling — de politiska frågorna icke undantagna — verkligen bestämmas af vilja till rättfärdighet, känsla för den svagares rätt och intresserad tanke för andra.

Då landshöfding Sjöcrona nu drager sig tillbaka från det politiska verkningssfältet, så göra vi oss till tolk för vidsträckt kretsar af kvinnor i vårt land, då vi till honom framföra ett vördnadsfullt tack för hvad han verkat för den kvinnliga rösträttsfrågans lösning.

A. K.

Skvallerpolitik.

Ett märkligt uppdagande af hvad som skulle rört sig bakom kulisserna vid iscensättandet af det stora skådespelet storstrejken har lördagen den 25 dennes offentliggjorts af Sydsvenska Dagbladet, redan samma dag återgifvits af Göteborgsposten, på söndagen äfvenledes af en af de större Stockholmstidningarna, och när detta läses antagligen hunnit passera rondan genom största delen af den svenska pressen — möjligen äfven hunnit till utlandets. Ty meddelandet är af sensationellt skvallerpolitisk art, och för uppgifternas riktighet »borgar vår aktade meddelare», försäkrar Sydsvenskan, så någon risk för att återgifva detsamma finnes icke.

Våra läsare ha naturligtvis redan klart för sig, att det gäller Sydsvenska Dagbladets ominösa historia om upptäckandet af förhandlingar, som skulle förts mellan »strejkgeneralerna i Stockholm» och de »borgerliga kvinnoosakskvinnorna i hufvudstaden», hvilka, förespeglade att kunna erhålla poli-

tisk rösträtt genom en revolutionär regering, skulle egnat storstrejken sina sympatier. Meddelandets riktighet bestyrkes, säger Sydsvenska Dagbladet, af att »en viss besvikenhet öfver att storstrejken misslyckades lyst genom raderna i Dagnys spalter» såväl som af den aktade meddelarens nära kännedom om förhållandena inom den svenska kvinnorörelsen.

Ja, vi stå sannerligen häpna inför den sakkännedom, som kommer till synes genom denna den »aktade meddelarens» meddelande, såväl som öfver Sydsv. Dagbl:s clairvoyance, när den ser besvikenheten

lysa genom raderna i Dagnys spalter. Men vi kunna icke lyckönska vår ärade kollega till en skarpsynthet, som spelar egaren det fula sprattet att se saker, som aldrig funnits.

Före eller samtidigt med detta har Sydsv. Dagbl. med all säkerhet erhållit ett direkt svar på sin insinuöst löjligen beskyllning från den kvinnliga rösträttsrörelsens främsta representant. Vi för vår del vilja endast betona, att vi icke förstå oss på att sälja våra åsikter — ej heller våra sympatier — hvad fördelarna däraf än vara månne.

Norska statens hushållningslärarinneskola på Stabæk.

Det är sällan man får mer än man hoppas och begär i denna världen. Men så skedde med de tio norska kvinnor, som i mars 1907 inlade en ansökan hos stortinget om tre tusen kronor till en lärarinnekurs i landthushållning och en i stadshushållning. I stället för att bifalla denna blygsamma begäran öfversände stortinget saken till regeringen med anhållan att till nästa storting få ett förslag till en välordnad utbildningsanstalt för lärarinnor till hushållskolor och skolkök.

Jordbruksdepartementet tillsatte på hösten en kommitté, bestående af tre män och två kvinnor, med uppdrag att utarbete en fullständig plan till teoretisk och praktisk undervisning vid en dylik inrättning.

Nästföljande storting beviljade så medel till inköp af Stabæks slott jämte nödig inredning och utstyrsel af »Statens lærerindeskole i husstel», som anstalten kallades, och redan i jan. 1909 var företaget i full gång.

Ett härligare läge för en sådan skola får man leta efter. Stabæks slott ligger $\frac{1}{2}$ timmes järnvägsresa från Kristiania med utsikt öfver ångar och skogklädda stupande åsar och med fjorden glimmande i fjärran. Närmast huset utbreder sig i slutningen mot söder en stor, rikhaltig trädgård med blomsteranläggningar. Och däromkring en lummig park.

Det är stolt att se den ofta så föraktade husliga gärningen så vackert inramad. Blotta anblicken af det stilfulla, solida lilla slottet höjer ovillkorligen skolans ändamål i den stora allmänhetens uppfattning. Det kan man vara viss om. Likaså att detta har sin stora betydelse.

En sida af skolan, som jag särskildt vill dröja vid, är att de som anordnat den förstätt att upp-

skatta värdet af att göra den till ett smakfullt och vackert hem.

Elevernas skönhetssinne skall odlas. De skola lära sig att ta vara på alla de små detaljer, som kunna skänka hemmet trefnad och behag. Från hvilket hem de än komma, från ett fattigt eller ett rikt, få de här ögonen öppnade för att glädjen i hvarje hem kan väsentligen ökas genom vackra färger och vackra former och mönster på alla föremål,

Hvarje den minsta sak tycktes vald med detta i sikte. På samma gång har man med rätta lagt an på att bibehålla en norsk prägel och att hålla sig till hvad den norska industrien kunde frambringa.

Vid skolans utstyrsel har man således ej stannat vid det som kräfvades för den praktiska och teoretiska undervisningen. Nej, lika viktigt har man ansett det vara att tillgodose elevernas kulturella utveckling genom att t. ex. pryda väggarna i sällsapsrummet med porträtt af landets stora diktare och dess föregångskvinnor eller att inreda ett skrifrum med bibliotek, där man inte får prata, eller att i matsalen placera bilder af landets kokboks författare — däribland lustigt nog den kände sagoförtäljaren Asbjörnsen. I allt detta och mycket mer märkes den kvinnliga handen i styrelsen. Med de enklaste medel hade man t. ex. förstätt att smycka de långa middagsborden, så att måltiden fick något af fest, ehuru med bibehållande af hvardagsenkelhet i anrättningen.

Härigenom förfinas elevernas smak och prydningssinne vid sidan af arbetet, som tages grundligt och allvarligt. Skolans styrelse består af två kvinnor och en man, utsedda af landtbruksdepartementet

Dessa äro skoldirektör Eftestöl, fru Sönderaal och den på många kvinnosaksområden kända fru Kjelsberg.

Närmaste ledningen har dock föreståndarinnan fröken Larsen, en fin, taktfull, värdig och moderlig ung kvinna, som tycks äga alla förutsättningar att fylla det stora kallet att dana hemmens vårdarinnor, såväl husmödrar som hushållslärarynnor. Skolan är nämligen delad i fyra skilda afdelningar: 1) utbildningskurs för lärarinnor vid husmodersskolor, 2) utbildningskurs för skolkökslärarinnor, 3) fortsättningskurs för lärarinnor redan anställda vid husmodersskolor och skolkök, 4) utbildningskurs för unga kvinnor till blifvande husmödrar.

Till skolkökslärarynnor antagas endast de, som aflagt folkskolelärarynnor examenen. I de öfriga afdelningarna fordras olika kunskapsmått, hvilka styrkas genom inträdesexamen.

Eleverna — omkring ett femtiotal — betala för kost och rum 25—35 kr. i månaden.

För att hjälpa dem som icke ha råd ens till denna ringa afgift, beviljade stortinget, samtidigt med anslaget till skolan, två tusen kronor om året till stipendier åt de minst bemedlade.

Det var också en glädje att erfarä, att staten lönar föreståndarinnor och lärarinnor väl.

Ännu är anläggningen icke fullfärdig. Den tilltänkta undervisningen i jordbruk och djurskötsel har därför ännu ej kunnat taga sin början. Hittills har man blott en häst och några bikupor som föremål för den tillämnade undervisningen i djurvård. Men hönshuset är under inredning och jordarealen medger en blifvande liten ladugårdsbesättning.

Trädgårdsskötseln däremot var i full gång. Friska och rosiga ansikten stucko upp här och hvar i trädgårdsländan, där jordgubbar plockades eller ogräs rensades i muntra lag.

Framför det vackra, högt belägna slottet vajade statens tretungade flagga, talande sitt stumma språk om den jämställdhet mellan män och kvinnor, som Norges regering och storting äro eniga om att införa på olika områden, helt visst till lycka och gagn ej blott för kvinnorna men för hela landet.

Den enda anmärkning jag skulle kunna göra mot denna synnerligen praktiskt och väl ordnade institution, är att lärotiderna äro alltför korta. Framdeles skall nog detta rättas, men tillsvidare får man af ekonomiska skäl nöja sig med den nuvarande anordningen.

Det har nämligen gjorts grava anmärkningar mot att den beviljade summan öferskridits i betänklig grad. Men där kunna kvinnorna i styrelsen påvisa, att detta beror på att ingen kvinna var med i begynnelsen om att bestämma summan för inredning och utstyrelse!

Männen, som voro främmande på detta område, hade missräknat sig. De hade icke tänkt på det nödvändiga i att anlägga vattenledning och elektriskt

ljus, för att endast nämna en af de större oberäknade utgiftsposterna.

Kvinnorna hade däremot, sedan de kommit med, gjort beräkningen för driftkostnaden. Och den hade ej öferskridits med ett öre. Häröfver voro de naturligtvis stolta.

När jag besåg denna statsinstitution, drömde jag mig in i framtiden, då svenska staten en gång på allvar skall vårda sig om kvinnans husliga utbildning på land och i stad. Och jag såg i minnet tillbaka på vår förträffliga Fackskola för huslig ekonomi i Uppsala, som hvad undervisningen beträffar verkligen kan sägas stå på höjden af vår tids vetande på detta område. Hur ringa hjälp har ej den fått, och hur beundransvärdt har den ej dragit sig fram med sina små tillgångar!

Under de tre första åren hade den intet statsanslag. Från och med 1897 uppbar skolan ett årligt statsunderstöd af 2,200 kr., hvilken summa höjdes efter fyra år till 3,200 kr. och småningom stigit till 10,500 kr., som nu i två år utgått.

Men hur otillräcklig är icke en sådan liten summa i en anstalt, där den årliga aflöningen endast till lärarinnorna uppgår till mer än 19,000 kr. Och där den praktiska undervisningen drifves i sex kök med uppsättning för aderton familjer. I de teoretiska ämnena sker undervisningen i universitetets institutioner. Eljes vore man rådlös. Denna skola vore i sanning värd ett rikligt årsanslag och ett eget stort och rymligt hus. Och det kan väl ej heller dröja länge tills detta mål vinnes.

Till Rimforsa landthushållningsskola ger staten tillsvidare 4,000 kronor om året. Och i förbindelse med Högre Lärarinneseminariet har staten ordnat en egen hushållningsskola.

Dessa summor bli dock försvinnande små, när man besinnar, att det gäller kvinnornas utbildning till goda hushållslärarynnor och husmödrar i alla samhällslager, eller med andra ord, flertalet kvinnors yrkesutbildning.

Att spara på statsanslagen, det är den största nationalekonomiska misshushållning. Det måste en gång sägas rent ut.

Tanken på att möjligen genom dessa rader kunna bidra till förståendet af att det är en statsangelägenhet af högsta betydelse värd stora offer att skapa dugliga husmödrar — den tanken vaknade hos mig, när man vid middagsbordet på Stabæk sjöng »Du gamla, du fria», sedan vänliga ord talats till Sverige och dess representant.

Så länge kvinnorna *fordra* så litet till sin utbildning, få de också litet. Mindre anspråklöshet i sådant afseende vore en lycka för alla parter. Det finns ett ordspråk som säger »Som man ropar i skogen får man svar». Men i konsten att ropa ha vi svenska kvinnor icke hunnit långt — icke ännu —.

ANN MARGRET HOLMGREN
f. Tersmeden.

En kvinna i den offentliga arbetsförmedlingens tjänst.

Fröken EMILIA LINDQUIST.

Det är tyvärr inte så ofta som man med full öfvertygelse kan säga om en person, att hon är som skapad för det kall hon valt. Vi se nog i det hela taget fler bevis på motsatsen. Därför är det med glädje vi i dag konstatera ett fall ur den förstnämnda kategorien.

Den 14 april i år öppnades i Eslöf ett afdelningskontor af Sveriges offentliga arbetsförmedling, och till byråns föreståndare antogs bland tjugoåtta sökande fröken Emilia Lindquist. I och för sig glädjande som ett bevis på samhällets uppskattande af kvinnlig energi och en föregående lång och hedrande verksamhet i humanitärt syfte, står denna utnämning som ett litet evenemang inom kvinnovärlden, i det att — så vidt vi ha oss bekant — ännu ingen kvinna ansetts kunna bekläda en dylik föreståndareplats i den *offentliga* arbetsförmedlingens tjänst. Den klientel, som besöker dessa anstalter, består till största delen af män, och det har i följd häraf blifvit praxis att placera uteslutande män på chefsposterna. Ut i ingen af de instanser, som ansökningen haft att genomgå, har emellertid försports någon tvekan angående fröken Lindquists lämplighet för platsen i fråga. Hon ansågs verkligen som »skapad» för densamma. Och att hon i sitt arbete kommer att lägga ner hela sin stora energi och den idealitet som är ett grunddrag i hennes väsen, därpå tviflar väl ingen som har förmånen att närmare känna henne.

Som en afgiftsfri, under statens kontroll stående anstalt, har den offentliga arbetsförmedlingen ej i likhet med den privata sitt lifsintresse af att fortast möjligt åstadkomma affär mellan köpare och säljare af varan arbetskraft, utan hänsyn till någondera partens intressen i öfrigt. Den vill tvärtom efter bästa förmåga placera rätt person på rätt plats och undvika att arbeta automatiskt.

Att en person med stor mänskokänedom och ett djupt och vaket intresse för »det lefvande materialet» på en dylik plats kan uträtta ofantligt mycket godt säger sig själf. Att se fröken Lindquists strålande anlete, när hon lyckats skaffa en arbetssökande en bra plats ute på landsbygden — bara det är värdt ett besök i arbetsförmedlingens trefliga lokaler.

Fröken Lindquist har bakom sig en adertonårig,

trägen verksamhet i nykterhetsakens tjänst. Under denna tid har hon på sina vidsträckta resor landet rundt som talarinna nedlagt en betydande mängd arbete och entusiasm för den idé hon framför andra velat kämpa för, och hennes verksamhet på detta område kan med rätta anses vara af verkligt väckande och banbrytande art.

Sedan Eslöfs lifaktiga F. K. P. R. år 1903 bildades, har fröken Lindquist varit dess outtröttligt arbetsamma och initiativtagande ordförande, och hon har slutligen — för att göra meritlistan fullständig — i alla år fungerat som ordförande i den nu tioåriga sjukkassan Eslöfs hundrakvinnoförening, samt tjänstgör nu äfven såsom kassör i den på hennes initiativ stiftade föreningen Eslöfs Läsestuga, hvilken upprättat en synnerligen treflig och mycket besökt läsestuga.

ELSA ALKMAN.

Utlandet.

Kvinnlig fabriksinspektör i Norge.

Den i Norge genom många och långa år förda striden för tillsättandet af kvinnliga yrkesinspektörer har äntligen genom den nyantagna fabriksstillsynslagen vunnit en första seger. Enligt denna lag skall en kvinnlig fabriksinspektör för hela landet samt en assistent anställas.

Den kvinnliga inspektörens uppgift synes emellertid blifva af starkt begränsad art och hufvudsakligen afse att öfva tillsyn öfver de kvinnliga arbetarna. Någon teknisk utbildning fordras icke till motsats mot de manliga inspektörerna, för hvilka teknisk utbildning på olikartade områden är obligatorisk. Den kvinnliga inspektören aflönas äfven lägre än de manliga.

»Nylände» uttalar som sin åsikt, att detta måste blifva ett kort öfvergångsstadium såsom förhållandet varit i Finland, där den första, ej tekniskt utbildade fabriksinspektören, fröken Vera Hjelt, redan nu vid sin sida har en tekniskt utbildad kvinnlig kollega.

Den af norska regeringen föreslagna kvinnliga fabriksinspektörlönen skulle utgöra kr. 3,000, stigande till 3,600. Majoriteten i den kombinerade löne- och socialkommittén har emellertid ej gått längre än till ett förslag af kr. 2,500 stigande till 3,000. Med anledning häraf ha Norske Kvinders Nationalråds- och Norsk Kvindesaksforenings styrelser insändt en anhållan till stortinget, att lönen icke måtte sättas lägre än den af regeringen föreslagna.

Yrkesutbildning för kvinnor i Tyskland.

En förening för ordnande af yrkesmässig utbildning för kvinnor håller på att bildas i Tyskland. Riksdags- och landtdagsmedlemmar, socialpolitiker, lärare och lärarinnor, framstående personer inom storindustrien och handverkskretsar ha satt sig i spetsen för företaget. Målet är att skaffa fackmässig utbildning åt arbeterskor genom att förskaffa dem tillträde till fackskolor för gossar samt rätt att aflägga gesäll- och mästarprof.

DRICK CIDRIL! AKTIEBOLAGET CIDRIL
— I GEFLE —

Bästa alkoholfria äppledryck. — Absolut ren naturprodukt. Telegramadr. "CIDRIL". Tel. 1899, 1898

Ellen Key och kvinnorörelsen.

Under det gemensamma namnet *Die Gesellschaft* utkommer i Tyskland från Rütten & Loenings förlag, Frankfurt am Main, en serie socialpsykologiska monografier, hvars sista, nyligen utgifna band är ett arbete af Ellen Key, *Die Frauenbewegung*. Det är bland en samling af de mest kända tyska socialpsykologer, som Ellen Key här framträder, ett faktum hvilket bekräftar det redan förut kända förhållandet, att hennes namn är högt uppburet inom Tyskland.

I företalet till *Die Frauenbewegung* anger författarinnan att hennes afsikt icke varit att skriva en kvinnorörelsens historia, något som skulle fört henne långt utöfver den begränsade ram som denna bokserie tillåter, utan att hon i detta arbete önskat framlägga egna åsikter och iakttagelser, särskildt beträffande de nya psykiska företeelser, typer och öfvergångsformer, som kvinnorörelsen har att framvisa. Arbetets subjektiva art är därmed af författarinnan angifvet, och det är också Ellen Key själf och hennes från *Barnets århundrade*, *Missbrukad kvinnokraft* m. fl. böcker och broschyrer kända uppfattning af kvinnan, som öfverallt möter fram i boken. Innehållsförteckningen, hvilken förutom rubrikerna *Die äusseren Ergebnisse der Frauenbewegung*, *Die inneren Wirkungen der Frauenbewegung* samt *Frauen und Männer in allgemeinen* upptar de omfattande kapitlen *Die Töchter*, *Die Ehe*, *Mutterschaft*, visar å sin sida tydligt nog hvar författarinnan förlägger frågans centrala punkt.

Historiskt öfversiktligt verkar således icke boken med undantag af inledningskapitlet, där författarinnan i klara linjer tecknar frigörelsearbetet bland gångna tiders kvinnor, då begreppet »kvinnorörelse» ännu icke existerade och då de enskilda kvinnornas sträfvan den ännu saknade hvarje medvetet allmänt mål. Den orienterande återblicken sätter som kvinnorörelsens utgångspunkt Evas åtbörd, när hon sträckte handen ut efter kunskapens frukt, en handling hvilken förf. anser såsom i sig symboliserande hela kvinnorörelsen, hvars innersta, medvetna eller omedvetna drifkraft vore att öfverskrida utifrån dragna gränser. Med en plastiskt vacker bild sammanfattas i kapitlets slutord rörelsens historiska kontinuitet genom tiderna fram till målmedvetenhet och styrka. I ett oändligt tåg sedan tidernas gråa morgon ser författarinnan nu namnlösa kvinnor skrida fram, hvar och en med sin amfora lyftad öfver skuldran, amforor fyllda vid någon af livets urkällor. Men innan dessa namnlösa försvunno vid horisonten, sänkte hvar och en af dem — likt antikens flodnymfer — sin urnas rand mot jorden och förökade så med några droppar de rännilar, som började genomskära

den, och hvilka nu, på vida omvägar, samlats och svällt ut till den mäktiga flod som heter våra dagars kvinnorörelse.

Från denna i breda drag hållna öfversikt öfvergår författarinnan med skildrandet af vår tid och dess företeelser till en mera subjektiv framställning. Hennes flammande entusiasm för de stora, banbrytande idéerna och deras bärare, men äfven hennes afståndstagande från dessa samma idéer, när de blifvit massans egendom, »massan, som icke förstår att handtera gudarnas vapen», göra sig här och hvar starkt gällande. Den fjärrsynta idealisten förmår ej uppbringa någon större sympati för de många, som under daglig och uppslitande kamp smälta om till verklighetsbruk de förut aflägsna mål, som de ensamma sträfvade fram till. Hon ser utifrån på denna kamp utan fullt erkännande af de realiteter det gäller. Och från detta hvardagsarbete blickar hon med glädje bort till de kvinnor, som redan vikit af från massans väg och hvilka med ilande steg skynda fram mot åter nya, i fjärran vinkande mål.

Själf känner hon sig i släkt med dessa, med föregångskvinnorna. Är det nu verkligen dessas, en ny tids och en ny mänsklighets ideal, som Ellen Key förkunnar och som hon utgår ifrån, när hon bedömer denna »den betydelsefullaste af alla världshistoriska frihetsrörelser»?

Få ha så kraftigt häfdat kvinnornas rätt till själfständig, individuell utveckling som Ellen Key. Här gör hon inga inskränkingar. Hon är fullt med om det berättigade i att kämpa för nedbrytandet af alla hindrande skrankor; socialt, politiskt och ekonomiskt vill hon kvinnornas frigörelse. Men när hon kommer till frågan *hvarför* och *huru* kvinnorna behöfva och skola bruka denna frigörelse, drar hon ett bredt, begränsande streck — och detta med logisk konsekvens på grund af hela sin uppfattning af kvinnans väsen och bestämmelse. Denna uppfattning ställer emellertid Ellen Key, med all hennes flammande frihetsförkunnelse och framblickande mot ett nytt ideal-samhälle, tillbaka till ett plan, där det är den gamla Eva som dyrkas — om ock under nya former.

»Ich glaube an die unendliche Menschheit, die du war, ehe sie die Hülle der Männlichkeit und der Weiblichkeit annahm», säger Schleiermacher i sin *Katechismus der Vernunft für edle Frauen*. Ellen Key bekänner sig helt visst äfven till kvinnans värdighet af människa, men hon drar en mycket bestämd gräns mellan mänskan-mannen och mänskan-kvinnan, mellan deras väsen och egenskaper. Vål erkänner hon allmänmänskliga egenskaper hos bådadera och att, beroende på vissa kulturförhållanden — hvilka dock nu förändrats — de s. k. »manliga» speciellt utveck-

Pröfva
Gahns

NORMAL

Skrif- & Kopie-Bläck

Flyter lätt, kopierar utmärkt, bildar ej botten-sats, är mycket hållbart och angriper ej pennan

lats hos mannen och de »kvinnliga» hos kvinnan och att de latent »manliga» egenskaperna hos kvinnan och »kvinnliga» hos mannen nu borde få komma till utveckling. Men i strid mot detta står hennes ofta uttalade grunduppfattning, att kvinnorna *just* genom utvecklandet och fördjupandet af det speciellt kvinnliga i sin natur skulle nå sin högsta fulländning och därigenom blifva i stånd att göra de största och värdefullaste insatserna för samhället. Det motsägande i dessa två uppfattningar söker hon utjämna genom att något sofistiskt förklara, att de ofvan vidrörda latent egenskaperna väl borde nå större utveckling, men *proportionsförhållandet* mellan kvinnliga och manliga egenskaper hos mannen och kvinnan skulle dock i det stora hela förblifva detsamma. Med denna inskränkning har hon emellertid i själfva verket upphått sitt förra uttalande, och i stället för den nya, obegränsade möjligheter medgifvande uppfattningen af *mänskan*, med de högsta manliga och kvinnliga egenskaper hos sig förenade, stå vi åter inför den äldre uppfattningen af *man* och *kvinn*a, som skola utvecklas hvar och en i sin speciella riktning — om än under friare yttre betingelser — för att fylla sin bestämelse. Hvilken denna bestämelse är, har Ellen Key mera än en gång i hänfödda ordalag visat på, och med vidrörandet af detta ämne ha vi också nått fram till kärnpunkten i Ellen Keys uppfattning af kvinnorörelsen. Den har ett stort mål — att gifva kvinnorna alla utvecklingsmöjligheter, lösa dem från alla tryckande och hämmande förhållanden i hem och samhälle, på det de måtte kunna värdigt utföra *det viktigaste af allt samhällsarbete*, att föda och fostra det nya släktet. Och förf. förklarar, att när de stå inför denna uppgift som *fria mänskliga personligheter* skall icke längre någon »kvinnorörelse finnas». Däremot kvarstår alltid en »kvinnofråga», väl icke från kvinnorna till samhället men från samhället till kvinnorna: om de vilja *förtjäna* sin stora företrädesrättighet att blifva det nya släktets mödrar?

Detta är för Ellen Key det stora frigörelsearbetets slutpunkt, och hon ser i en vision den nya framtidsstaten, där den nya generationens väl är medelpunkten för det hela, det mål, dit alla socialpolitiska planer innerst syfta; ett samhälle, där barnen äro »födda af föräldrar som beredt sig för ett värdigt föräldraskap — — — och där mödrarna återvunnits åt mannen, hemmet och barnet — — —»

Den fria, själfständiga, individuellt utvecklade *modern*, som lefver för sina barn, är således för Ellen Key kvinnorörelsens mål. För vinnandet af detsamma måste alla hindrande skrankor falla. En viktig fråga, som emellertid då inställer sig, är lösningen af det ekonomiska problemet, huru den själf försörjande kvinnan skall kunna lämna förvärfarbetet och egna sig åt barnen. Ellen Key finner lösningen i statens skyldighet att aflöna kvinnorna under de år, då moderskapet är yrke (die Mutterschaft Beruf ist.)

Äfven anser hon, att i en framtidsstat, där icke privatkapitalistiska utan socialpolitiska intressen äro de bestämmande, kvinnornas deltagande i det industriella arbetet skulle kunna ordnas på så sätt, att deras krafter gjordes i högsta möjliga måtto, med förbrukandet af minsta möjliga tid, produktiva genom användandet i för dem särskildt lämpligt arbete och framför allt att kvinnorna skulle användas i sådant arbete, som icke fordrar någon lång utbildning och som icke lider genom afbrott. Som man ser ett konsekvent fasthållande af att kvinnornas arbetsförhållanden skola ordnas med afseende fäst på moderskapet. Som en anmärkning kan i detta sammanhang nämnas, att Ellen Key håller på separatlagstiftning och nattarbetsförbud för kvinnor.

Hvar får den ogifta, barnlösa kvinnan plats i detta för »moderskap» ordnade samhälle? Hon nämnes icke vid inrättandet af den framtida idealstaten, och dock visar statistiken att hon finnes, och måste finnas, såvida man icke öfvergår till polygama seder. I vårt land finnas exempelvis 1,053 kvinnor på 1,000 män. Men problemet är af ännu större räckvidd. Ju högre individuell utveckling kvinnorna ernå, desto större antal skall ifråga om äktenskap och moderskap med naturnödvändighet ställa krafvet: *icke en man utan mannen*. Och häraf måste följa själfvaldt celibat för ett växande antal kvinnor. Se där en af konsekvenserna af det ökade afståndet från de primitiva naturdrifternas skede.

Ellen Key är trosvisst stark, när hon visar hän mot moderskapet som kvinnornas stora uppgift. Perspektivet af hvarje kvinnogenerationens lif med högsta mål att alstra nya, ändlösa generationer pekar hon på med religiös hänförelse. Detta är äfven hos henne fullt psykologiskt förklarligt, stående på »lifströns» ståndpunkt omfattar hon lidelsefullt den nya mänskligheten på jorden med sin dyrkan, och hennes tankar om kvinnan äro ett med denna tro.

Men gent emot det af Ellen Key ofta citerade ordet: »lifvet själf är livvets högsta mening», det klargörande uttrycket för hennes lifsåskådning, reser sig en annan öfvertygelse med tro på en andlighet icke bunden vid mänsklighetens jordexistens.

För denna uppfattning blir könsdifferentieringen endast ett moment i utvecklingen, och denna tros anhängare skåda aningsfullt fram mot en högre tillvarelsform, där »die unendliche Menschheit» frigjorts från »die Hülle der Männlichkeit und der Weiblichkeit». »Kvinnofrågan» frågan får då äfven en annan belysning.

E. K-N.

Sprid Dagny!

Små blad ur vandringsboken.

I det mörkaste Småland.

Till höger om vägen ligger en liten, liten grå trästuga med ett ganska bristfälligt tak af jordtorfvor. Underredet af detta tak består af björknäfver, och torfvorna prydas af den mjukaste gröna mossan, röda syren och andra vildblomster. Bagarugnen liksom skorstenen äro rustikt byggda af gråsten, nödortfittigt sammanhållna af litet murbruk, det hela tydligen ett verk af en amatör i murareyrket.

Kanske är det just detta prof på människans förmåga att reda sig utan det mera civiliserade tegelmaterialet som jämte det ängslikt blomstrande taket gör stugan så tilltalande ur målerisk synpunkt.

Dörren af nya, omålade bräder är tillbommad. I fönstret skimtar en bit af en gammal gardin, men ser man rakt igenom det till det midtemot sittande fönstret, syns det tydligt att detta stugans enda rum är obebodt. På den smala med buskar kantade stigen fram till dörren växer också gräset alshögt. Det är tydligt att inga fötter på länge trampat den stigen.

Ett par fruktträd, krusbärs- och hallonbuskar, en jasmin och en syrenbuske skvallra om att här har fordom en trädgårdstäppa glädt det lilla anspråkslösa torpets ägare. Det vackraste i denna förvildade täppa äro de metershöga blå lupiner, som raka likt skiltvakter kring en sarkofag, i frodig mängd växa däromkring. En och annan akleja blandar sig med dem, för öfrigt växer blott gräs, saftigt och snart moget för lien, på hela det lilla med ett typiskt småländskt pinnstaket inhägnade området.

Väldiga hållstenar ligga kringkastade litet hvarstans, öfverskuggade af låga ek-, björk- eller rikt blomstrande björnbärsbuskar. I ett hörn af den forna hagen har en artist slagit sig ned och tecknar flitigt. Den snart fallfärdiga hyddan kan således åtminstone ännu duga för en målares pensel!

Och människorna? De, som därinne en gång lefvat, sträfvat och knogat för det dagliga brödet, som därinne älskat och lett i lyckliga dagar, sörjt och fällt tårar i motgångens tid, gifvit lif åt och fostrat det yngre släkte, som nu vistas därute i vida världen — hvar äro väl de? Flyttade, som så många till nya världen? Döda — svaras det. Alltså likväl flyttade — den längsta flyttning hvarje människa har att en gång företaga. Och de ha det mindre trångt nu — renare — ljusare — friare — vidare vyer — Det blir helt snävt om hjärtat vid tanken på att här i denna lilla hydda har en gång människolycka — eller olycka — prässats in som i ett alltför trångt fodral. Lyckan har icke haft armrum nog att växa och breda ut sig i all sin fullhet, glädjen har icke haft högt till taket. Olyckan har legat och rufvat

som en kvalmig rök i alla vrår och tryckt mera förkrossande än annorstädes. Armod och svårmod ha suttit som objudna gäster vid bordet och stirrat tigande genom den gråa rutan — — —

Onödiga griller! Det sannolika är, att de människor som bakat och bryggt i detta näste aldrig sågo längre än för dagen, nöjda tuggade sitt dagliga bröd, sofvo och stodo upp igen, tills den dag kom, då de blefvo utburna, utan att ha bedt därom.

För att se det de aldrig drömt om, höra hvad de aldrig anat och erfara det som i ingen människas hjärta stiget är . . . . .

ST. GRAVE.

Ett hem för öfvergifna mödrar och deras barn.

Allt mera klart ingår det i tidsmedvetandet, att samhället är skyldigt att göra något för de barn, hvilka på grund af olyckliga omständigheter icke få nödig omvårdnad och tillräckligt skydd, vare sig detta förhållande baserar sig på otillräcklig eller dålig arbetsförtjänst för föräldrarna eller — såsom tyvärr ofta är fallet — på den ansvarlöse faderns vägran att göra något för sina utom äktenskapet födda barn. Att samhället måste ikläda sig vissa förpliktelser gentemot nödställda mödrar är äfven en uppfattning som gör sig alltmera gällande. Frågan om moderskapskydd och moderskapsförsäkring står också i de flesta kulturländer på dagordningen och väntar sin lösning under statens medverkan; i Sverige har frågan gjorts aktuell genom hr E. Wavrinskys motion om moderskapsförsäkring vid 1908 års riksdag och genom den i anledning häraf af riksdagen i skrivelse till k. maj:t begärda utredningen af frågan.

Naturligen är det endast genom dylika försäkringar under statens medverkan, som något i vidsträcktare mening effektivt kan uträttas till bispringande af de nödställda mödrarna och deras barn, men äfven enskilda företag med liknande syften äro ju i högsta grad glädjande företeelser. Ett sådant företag, hvilket dock har ett annat ändamål än moderskapsförsäkringarna, emedan det afser att hjälpa mödrarna betydligt längre än öfver den närmaste tiden efter barnets födelse och som dessutom har ett rent ideellt syfte, har under det gångna året satts i gång i Skåne. Vi lämna här en kortare redogörelse för detsamma.

Redan hösten 1906 bildades i Malmö en förening för bispringande af nödställda, öfvergifna mödrar och deras barn, och denna förening rönste redan från början liflig tillslutning såväl i Malmö som i Lund och trakten där omkring. I juni förlidet år hade nämnda förening glädjen att kunna bereda rum för den första modern med sitt barn i det då nödortfittigt ordnade hemmet, Ärtholmen, en förhyrd lägenhet i närheten af Kulladals järnvägsstation. För närvarande ha fem mödrar med sina barn sitt hem på Ärtholmen, och många anmälningar ha mottagits för den närmaste tiden.

Vid inredandet af hemmet på Ärtholmen har stor vikt fäst vid att det för dem, som där skola finna en fristad, äfven i det yttre må verka *hem*, ej *anstalt*. Den gamla byggnaden med sin stora trädgård erbjuder bilden af ett typiskt skånskt landthem — ett hem med värme och trefnad för barnen och mödrarna och med ett hems plikter och uppgifter. Här få mödrarna ägna sina barn den vård dessa behöfva och dessutom turvis två och två sköta köks- och städningsgöromålen, hvarjämte de i ett stort arbetsrum ha arbete vid symaskin, väfstol och täckstickningsbåge.

Det är först och främst barnets rätt hemmet vill bevaka, rätten att vårdas af sin mor åtminstone det första året — om möjligt äfven framgent. Det är ju tyvärr blott alltför vanligt, att den ogifta modern af ekonomiska skäl ej kan ägna sitt barn sin tid och den vård det behöfver, och de s. k. oäkta barnens sorgliga lott blir ju därför i de flesta fall att utackorderas samt att växa upp mer eller mindre vanvårdade och så godt som alltid i total saknad af kärlek. — Kan man då undra öfver att de ofta tidigt urspåra?

Föreningen har emellertid äfven gjort till sin uppgift att arbeta för att barnet måtte erhålla understöd af fadern, — tyvärr kan den härvidlag ej nå långt, så sorgligt bristfälligt som vår lagstiftning i detta hänseende ännu är. Det har dock tydligt visat sig, att moder och barn ha lättare att göra sina anspråk gällande gent emot barnafadern, då de haft en förening med dess styrelse stödande bakom sig, än hvad annars är fallet.

Men ej blott för barnet, äfven för modern vill hemmet vara till hjälp. Först och främst genom att låta henne äga sitt barn och ägna sig åt dess vård, något som i och för sig helt visst skall visa sig ha en moraliskt höjande inverkan på henne. I hemmet får hon lära sig att inse hvilka plikter hon åtagit sig genom att sätta in ett barn i världen, och där hjälper man henne äfven att fylla dessa plikter.

Utän tvivel finns det många som anse, att det är att lägga hyende under lasten att på detta sätt hjälpa de ogifta mödrarna till att få behålla sina barn. Detta är dock i själfva verket en grundfalsk uppfattning. Hvad som därmed afses, och verkligen göres, är tvärtom att väcka ansvarskänslan och plikt-känslan hos modern, att lära henne förstå, att barnet har rätt till anspråk på henne och att hon måste arbeta för sitt barn.

Barnets skiljande från modern torde väl däremot just i hög grad bidra till att slappa ansvarskänslan och draga henne nedåt.

Då föreningen satt som sitt mål: modern åt barnet och barnet åt modern, arbetar den ifrigt för att åt modern efter första årets slut, då hon måste lämna hemmet, anskaffa sådant arbete, som tillåter henne att behålla sitt barn hos sig. Detta möter naturligt nog stora svårigheter. Flera skånska familjer, som förstått och behjärtat frågans stora betydelse, ha emellertid redan förklarat sig villiga att när barnet blifvit årsgammalt mottaga modern som tjänstflicka och låta henne taga sitt barn med sig, ett bevis

på en verklig vilja att hjälpa och en fördomsfrihet som är ett glädjande tidens tecken.

Så, som detta hem är ordnad, och att döma efter de föresatta målen, tyckes det komma att fylla en stor uppgift.

Notiser.

Nya kvinnliga järnvägstjänstemän. Järnvägsstyrelsen har vid behandling af afgifna förslag till ny lönestat för styrelsens byråer och kontor upptagit ej mindre än åtta nya kvinnliga kontorsskrivarebefattningar.

Stockholms tredje arbeterskehem. Arbeterskehemmen i Stockholm, som tillkommit på fröken Gerda Meyersons initiativ och af hvilka två tidigare inrättade ett förlags till Kungsholmen och ett till söder, ha nu tillökats med ännu ett, beläget i Birkastaden.

När föreningen Hem för arbeterskor utbad sig ett anslag på 2,000 kr. af Stockholms stad, fick den till svar, att dess begäran skulle beviljas, om den 1 okt. 1909 ett hem kunde öppnas för trettio arbeterskor. Detta villkor har mera än uppfyllts, i det Stockholms tredje arbeterskehem, hvilket i dagarna öppnats i huset Vikingagatan 7 B, har plats för fyrtio arbeterskor.

Hemmet, som ordnats och skall verka enligt samma principer som de förutvarande hemmen, men hvars priser ställa sig något litet dyrare, är utomordentligt väl inredd med alla en modern byggnads bekvämligheter. Det omfattar 17 sofrum jämte stort och ljusst samlingsrum, rum för föreståndarinnan, badrum samt fyra kök. Rummen äro trefligt och praktiskt möblerade med enkla möbler i ljusaste färger samt försedda med en eller två garderobers.

Hemmet består värme, linne och tvätt, samt läkarevård, och ombesörjer städning och upplysning af de gemensamma lokalerna. Däremot få arbeterskorna själfva bestå lyse till samt städa sina rum.

Badrummet är tillgängligt mot en afgift af 25 öre och köksgasen får begagnas mot femton öre i veckan.

Nio af rummen äro beräknade för tre personer och för dem är priset 8, 8,50 à 9 kr. pr. månad. Två-personsrummen (fem st.) kosta 10 kr. och de tre rummen för en person 14 kr. i månaden.

Hemmet har erhållit många gåfvor mien hoppas få ännu flera; särskildt hör en symaskin till de varmaste önskemålen.

Aftonsamkväm komma ej att hållas i detta hem men undervisningskurser planeras, hvaraf den första troligen kommer att röra sig om hygien.

Landsföreningens senaste flygblad. De i ett föregående nummer omnämnda tre prisbelönade flygbladen i kvinnornas rösträttsfråga: *Mor Karin* af Ann Margret Holmgren, *Grannarna* af Sigrid Kruse samt *Goda kamrater* af Nancy Svanberg ha nu utkommit och kunna mot postförskott rekvireras från Werner Gustafssons Boktryckeri, N. Köpmangatan 5, Gäfle. Grannarna, 4 sid., betinga ett pris af 1 kr. per 100 ex. jämte porto, och de båda öfriga öfriga, 6 sid., ett pris af 2 kr. per 100 ex. jämte porto.

Det är af vikt att dessa flygblad spridas i så vida kretsar som möjligt, särskildt bland landsbyggdets kvinnor, och det är att hoppas, att alla vänner af den kvinnliga rösträtten göra sitt bästa för att befordra denna spridning.

Samhällslif i Nya världen. Under denna titel anordnar Centralförbundet för Socialt Arbete i Stockholm en föreläs-

ningsserie innevarande höst i K. F. U. M:s stora sal. Föreläsningarna, som taga sin början tisdagen den 5 okt. kl. 8 e. m. och sedan fortgå alla tisdagar t. o. m. den 14 dec., omfattar följande ämnen: Immigranterna, deras faror och framtid, Farmare och nattribbare, Socialism och fackföreningsrörelse, Negerfrågan, Barndomstolar och reformfångelser, De amerikanska kvinnorna, Barnaslafveri och barnavård, Fria offentliga bibliotek, Skolarbetet, Folkbildningsarbetet, Svenskarne i Amerika.

Föreläsare blifva redaktör G. H. von Kock, d:r V. Palmgren, stadsnotarien H. Salomon m. fl., hvilka i Amerika studerat de afhandlade frågorna. Samtliga föredrag illustreras af talrika skioptikonbilder. Seriebiljetter till samtliga föredrag (11 stycken) kostar 3 kr. och biljett till enstaka föredrag 40 öre. Biljetter erhållas å C. S. A:s byrå, 6 Lästmakaregatan.

Medlemmar af till C. S. A. anslutna föreningar kunna erhålla seriebiljetter till ett nedsatt pris af 2 kr., om minst 10 biljetter tagas samtidigt. De af Landsföreningens för kvinnans politiska rösträtt medlemmar, som önska begagna sig af denna fördel, torde anteckna sig på Rösträttsbyrån, Lästmakaregatan 6, Stockholm, kl. 3—5 e. m., där utlagd lista finnes.

Pensionering af äldre barnmorskor. Enligt k. kungörelse den 18 sept. 1908 har rätten till inträde i Barnmorskornas, pensionsanstalt utsträckt att omfatta äfven de barnmorskor som äro födda före den 1 januari 1855. Villkor för att sådan barnmorska skall erhålla inträde i pensionsanstalten är emellertid, att hon den 1 december 1908 innehade anställning hos kommun eller å barnbördshus mot löneförmåner, som i regel skola uppgå till minst 200 kr. om året, hvori dock naturförmåner må inräknas med visst belopp. Pensionen uppgår till antingen 100 kr. eller 150 kr. för år, beroende på storleken af det bidrag, kommun eller barnbördshus förbinder sig att lämna.

Anmälan om inträde skall af den kommun eller det barnbördshus, där barnmorska är anställd, före den 1 januari 1910 för henne göras till riksförsäkringsanstalten, som handhar förvaltningen af Barnmorskornas pensionsanstalt.

Stockholms folkskolelärarynnors diskussionsklubb anordnade sistlidne tisdag afton en diskussion öfver ämnet "Lika lön, lika arbete", hvarvid dr Maikki Friberg från Helsingfors inledde frågan och redogjorde för de finska folkskolelärarynnornas löneförhållanden. Vi återkomma i nästa nummer med ett utförligare omnämnande af den viktiga diskussionsfrågan.

Föreningsmeddelanden.

Länsförbundet af Värmlands F. K. P. R. hade söndagen den 19 september ett af god stämning och lifligt intresse buret sammanträde i Arvika för öfverläggning om åtgärder för organisationens spridning med hänsyn till de nya landstingsvalen nästa år. Till arbetsutskott valdes: fru Gerda Hellberg, Karlstad, ordf., fröken Ottilia Marin, Filipstad, sekret. och fru Ida Nordström, Arvika, kassaförvaltare.

Malmö F. K. P. R. firade lördagen den 25 sept. en talrikt besökt afskedsfest för två af sina verksamaste medlemmar, hittillsvarande ordföranden d:r *Malin Wester-Hallberg* och styrelseledamoten d:r *Sofia Holmgren*, hvilka båda på grund af afflyttning till Stockholm med denna månads utgång lämna föreningen.

Sedan en del föreningsärenden behandlats, framhöll d:r Wester-Hallberg i några varmhjärtade afskedsord den kvinnliga rösträttsfrågans betydelse och berättigande samt uppmanade till fortsatt energiskt arbete i föreningens tjänst.

I den festligt smyckade salen vidtog därefter ett lifligt samkväm, och flere tal höllos för hedersgästerna. Fröken *Stina Hellgren* frambar å styrelsens vägnar ett tack för det nitiska arbete de afgående, hvar i sin stad, utfört till föreningens fromma. Fröken *Karolina Pålson* redogjorde i ett längre anförande för den kvinnliga rösträttsfrågans nuvarande läge. Å Hvita bandets vägnar talade fröken *Francke*, och fröken *Uddenberg* gjorde sig till tolk för den stora skara patienter, som hos de tvänne kvinnliga läkarna funnit råd och hjälp och som nu med uppriktig saknad se dem lämna sin verkningskrets.

Sedan ytterligare några anföranden hållits samt förfriskningar intagits var festen till ända.

Rösträttsföredrag. Sistlidne söndag höll fröken Signe Bergman, Stockholm, föredrag för Mölnbo F. K. P. R. öfver "Hur rösträttsarbetet bedrifves i England". Fröken B. kommer att nästa söndag tala öfver samma ämne i Sigtuna samt planerar föredrag äfven på andra orter inom den närmaste framtiden.

Breflåda.

X. Y. Z. Åberopande vår redan i N:o 18 af Dagny i "Breflåda" gjorda anhållan att Ni ville godhetsfullt uppgifva Eder adress för att möjliggöra returnerandet af Eder i bref af den 24 april inneslutna tillhörighet, få vi ånyo utbedja oss ett meddelande från Eder. Därförutan se vi oss tyvärr ur stånd att göra något vidare åt saken.

Anonym. Edra varmt kända och vackra ord om E. S. anse vi oss ej nu kunna intaga, på grund af att vi för nästa veckas nummer haft fördelen erhålla en minnesruna öfver henne, skrifven af en af hennes närmast stående vänner. Önskar Ni ett senare publicerande af Edert uttalande, torde Ni godhetsfullt meddela Eder med redaktionen.

Annonsförmedlare,

pålitliga och välrekommenderade,

önskas för Dagny såväl i landsor-

ten som hufvudstaden. Anmälan å

DAGNYS EXPEDITION,
Mästern Samuelsgatan 51, Stockholm.

Frågor och svar.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för $\frac{1}{4}$, 2:50 för $\frac{1}{2}$, och 1:25 för $\frac{1}{4}$ år.

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halvårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Antingen*: Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst 5*) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller*: Man prenumererar å närmaste postkontor (*ej* annorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sända samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

Rösträttslitteratur:

Skrifter utgifna af Centralstyrelsen i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt:

N:o I, Till regeringen från svenska kvinnor ingifna skrivelserna i Rösträttsfrågan 1905—1906.....	—: 50
” II, Gustaf A. Aldén: Hvilka svenska kvinnor äga kommunal rösträtt? (pr 1,000 ex.)	6:—
” III, Mathilda Staël von Holstein: Målsmanskapet och kvinnans ställning inom äktenskapet enligt gällande svensk rätt	—: 50
” IV, Anna B. Wicksell: Om kommunal rösträtt för gifta kvinnor	—: 10
” V, Lydia Wahlström: Statsintresset och kvinnans rösträtt	—: 40
” VI, Partiuttalanden i kvinnornas rösträttsfråga.....	—: 25
” VII, K. A. Sheppard: Kvinnorösträtten på Nya Zeeland.....	—: 40
Ann Margret Holmgren: Strödda intryck från den Internationella kvinnorösträttskongressen i Köpenhamn.....	—: 10
Elin Wahlquist: Partipolitiken och kvinnornas rösträttsfråga.....	—: 03

Föreningens för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm flygblad:

N:o 1, Natanael Beskow: Till frågan om kvinnans politiska rösträtt	—: 05
” 2, Anna Whitlock: Bör den svenska kvinnan erhålla politisk rösträtt?	—: 10
” 3, Hilma Borelius: Hvarför är motståndet mot kvinnans politiska rösträtt oberättigadt?.....	—: 10
” 4, Lydia Wahlström: Principerna för kvinnans rösträtt	—: 10
” 5, Anna Whitlock: Hur bör den svenska kvinnan bereda sig för den politiska rösträtten?	—: 05
” 6, Lydia Wahlström: Lärdomar af den kvinnliga rösträttsrörelsen	—: 10
” 7, Några manliga inlägg i den kvinnliga rösträttsfrågan ...	—: 15
” 8, Lydia Wahlström: Högerkvinnorna och den nuvarande situationen	—: 05
” 9, Sofi Lindstedt: Hvarför böra religiöst öfvertygade kvinnor ansluta sig till rösträttsrörelsen	—: 05

Minneslista .....

Georg Stjernstedt: Den svenska kvinnans rättsliga ställning.....

(—: 75) .....

Gustaf A. Aldén: Svenska kvinnans kommunala rättigheter och skyldigheter .....

—: 10

Lydia Wahlström: Den svenska kvinnorörelsen .....

—: 45

Ragnhild Modin: Bröllopet på Ensillre .....

—: 25

Hilda Sachs: Kvinnornas rösträtt. Svar till herr Adolf Hallgren .....

—: 25

Anna Kleman: Kvinnans medborgarrätt .....

—: 25

Karl M. Lind: Kvinnornas rösträttskraft .....

—: —

Öfvanstående flygblad och broschyrer kunna rekvireras från

F. K. P. Rs i Stockholm expedition Låstmakaregatan 6, Stockholm,

som hålles öppen hvarje dag kl. 3—5 e. m. samt dessutom onsdagar

kl. 7—8 e. m.

Vid rekvisition af minst 100 ex. af flygbladen n:ris 1—8 lämnas

25 proc. rabatt.

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller 7 $\frac{1}{2}$ öre pr mm.)

Lärlarinna

önskar i höst plats i familj att läsa med barn i vanl. skolämnen. Svar till "Undervisningsvan" Halmstad p. r.

Elementarbildad, frisk flicka

önskar genast plats i familj såsom husmoderns verkliga hjälp. Praktisk skola genomgången. Någon lön samt att bli ansedd som familjemedlem önskas. Svar till "18-åring", Hagelsrum p. r.

19-årig bättre flicka,

som genomgått Hushållsskola, något kunnig i handarbete och linnesömnad önskar såsom familjemedlem mot fritt vivre plats å större herrgård för att under husmoderns ledning deltaga i alla husliga sysslor. Svar till E. G., Sundsvall p. r.

Kvinnlig stenograf och maskinskrifverska,

kunnig i bokföring, engelska och tyska, som vistats utomlands, önskar plats å kontor. Fina referenser. Svar emotses tacksamt till "S. E. 09", under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

LEDIGA PLATSER.

Lärlarinna, undervisningsvan, musikalisk, får 1 okt. plats i omedelbar närhet af Stockholm. Elever 3 flickor, 2 läxlag, läsa 5 och 3 klassens kurser. Lönevillkor 400 pr läsår. Vidare Nya Inack. Byrån, Brunkebergsgatan 3 B, Sthlm.

Plats som barnfröken i godt hem i Skåne, liflig trakt, två barn 3—5 år, får bildad, barnkär flicka kunnig i linnesömnad 1 okt. Vidare Nya Inack. Byrån, Brunkebergsgatan 3 B. Sthlm.

Å mindre pensionat i Norrland får 1 nov. hushållerska god plats. Vidare Nya Inack. Byrån, Brunkebergsgatan 3 B, Stockholm.

Modebyrån,

Drottninggatan 81 A, 2 tr.
Stockholm.

A. T. Brunkeb. 719. R. T. Vasa 261.

meddelar råd

vid val af damtoalletter, färger, modeller m. m., vid ordnandet af väningar, dekorering för fester m. m. Uppköper modevaror för damer i landsorten. Moderat arvode.

Fru A. Beijer, kl. 11—5.

Gynna

Dagnys annonsörer!

Sprid Veckotidningen DAGNY!

Deposition & Sparkassa

4 1/2 %

KÖPMANNABANKEN,
Arsenalsgatan 9,
STOCKHOLM.
Aktiekapital 3,000,000 kr.

Kristinehamns Praktiska Skola

(För män och kvinnor. Grundad 1878)
Hushållsafdelning med husmoderskurs.

Slöjdafdelning: Väfnad, sömnad, träsnideri, läderplastik m. m.

SIGRID WÅGMAN

FOTOGRAFIATELIER
3 UPPLANDSGATAN 3
(invid Norra Bantorget)

Grupper i det fria. Förstoringar utföras.
Förstklassigt arbete! Amatörer undervisas!
Pris fr. **Kr. 6** pr duss.
A. T. 83 03. Obs. Hiss I.

Folkskolans Barntidning

utgifven och redigerad af **STINA QUINT** utkommer 1909 i sin adertonde årgång.

Ett rikt illustrerat nummer hvarje vecka, 36 veckor under året.

Bästa och lämpligaste läsning för barn af alla samhällsklasser.

Prenumerera å närmaste postkontor. Pris för helt år Kronor 1: 65, halft år 90 öre.

Föreningens för Kvinnans Politiska Rösträtt i Stockholm

medlemmar uppmanas att vid ombyte af bostad uppge såväl gammal som ny adress antingen till Föreningens kassaförvaltare, fröken Stina Quint, Artillerigatan 4, eller på Föreningens byrå, Lästmakaregatan 6, Allm. tel. Br. 9 44. Till dessa expeditioner kunna äfven medlemsavgifter insändas.

Rodenstamska Slöjd- och Hushållsskolan

Hudiksvall.

Husmoderskurs. Skolköksläroinnekurs. Slöjdläroinnekurs. Hemslöjds- och Växtfärgningskurs.

7 meter mörkblå Damcheviot tjock stark vintervara 70 cm bred finnes äfven i svart, grå, brun eller röd färg till 4,20. Blustyg 2,2 met. prima velourflanell, 70 cm. bred i 100-tals vackra mönster, som vanligen kostar 75 öre m. erhålles till 1 kr., 10 bitar 9,80. Rosatvills till underkläder, kraftig stark vara 32 öre met., d:o extra prima skär eller blå äfven passande till herrkalsonger 0,40 met. Tillskrif Otto Oskarson, Gamla Kungsholmsbrogatan 23 A., Stockholm.

Yttre skador.

Såsom smärtstillande medel vid yttre skador samt motverkande svullnad och inflammationer anses Salubrin oundgängligt af alla, som lärt känna det och vid inköp icke låta förleda sig att i stället för originalfabrikatet emottaga underhålliga efterapningar. Tillhandahålles i Parfym-, Speceri- och Färgaffärer. Partilager hos Geijer & Co., Akademigränd 1, Stockholm.

Nya Nådhammarhemmet Djursholm

Riks Djursh. 122. A. T. Djursh. 52 erbjuder klena och nervösa personer ett lugnt och stilla hvilohem.
Pris pr dag 5—8 kronor.

Hygieniska Skodon

tillverkas för Herrar, Damer o. Barn.

OBS! Prisbelönta af Dräkt-Reformföreningen.

Skodon tillverkas äfven efter modern fason.

Allt arbete utföres noggrant och af bästa material.

P. Gust. Petterson.
52 Drottninggatan 52.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna vården af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatsafdelning (Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatsafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatsafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterter Notariatsafdelningen utlotningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatsafdelningen, underrättar Notariatsafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatsafdelningen, att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år per 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Fem praktiska äventyrsböcker för barn och ungdom.

Tsarens kurir. Berättelse för barn och ungdom. Fritt efter Jules Verne af **Alfred Smedberg**. 352 sidor med 47 illustrationer af **Karl Aspelin**. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Parzival. En riddarsaga från medeltiden. Bearbetning af **Hugo Gyllander**. 259 sidor. Med 45 illustrationer af **Ingeborg Uddén**. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Sagogrottan i Sagoskogen. En samling sagor af **Harald Östenson**. 303 sid., 50 illustrationer. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Den hemlighetsfulla ön. Berättelse för barn och ungdom. Fritt efter Jules Verne af **Alfred Smedberg**. 312 sidor, 44 illustrationer af **Brita Ellström**. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Hjälten bland hjältar skildrade för barn och ungdom af **Marie Louise Gagnier**. 304 sidor, 33 illustrationer af **Edv. Berggren**. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Erhålles i hvarje bokhandel eller direkt från

Folkskolans Barntidnings Förlag, Stockholm. (Stina Quint.)

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelg. 25.

Rikstel. 68 98. Allm. tel. 82 11.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

C. A. Sjöcrona. Af A. K.

Skvallerpolitik.

Norska statens hushållningsläroinneskola på Stabæk. Af *Ann Margret Holmgren f. Tersmeden.*

En kvinna i den offentliga arbetsförmedlingens tjänst. Af *Elsa Alkman.*

Utlandet.

Ellen Key och kvinnorörelsen. Af E. K—n.

Små blad ur vandringsboken. I det mörkaste Småland.

Af *St. Grave.*

Ett hem för öfvergifna mödrar och deras barn.

Notiser.

Föreningsmeddelanden.

Breflåda.

Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt eller bokhandel.